

Araştırma Makalesi / Research Paper

KAZAK KÜLTÜRÜNDE SELAMLAŞMA

Zhazira OTYZBAY*

Öz

Kazaklar arasında “selam sözün atası” sözü meşhurdur. Her millet gibi Kazakların selamlaşma gelenekleri yüzyıllar içerisinde, toplumsal ve kültürel davranışlarla yoğrularak ortaya çıkmıştır. Her milletin selamlaşma tarzı, o milletin iç dünyasıyla kaynaşıp geleneksel bilinciyle örtüşerek millî değerlere saygı ve iyilikler dileme çerçevesinde kendini göstermektedir. Bunun için de her millet selamlaşma kültürüne kendince ayrı bir değer vererek, bu kültürü kendiliğinden ortaya çıkarır. Birçok kültür bilimci bireysel ve toplumsal davranış teorilerinde selamlaşma davranışlarının önemli bir kültürel olgu olduğunu ileri sürerler. Bazı araştırmacılar bu davranışların iletişimle veya eğitimle kazanıldığını savunurken bazıları da bu kültürün günlük hayatta gerçekleştirilen eylemlerle ortaya çıktığını ve kültürün bir buz dağı gibi sadece görünen tarafına değil görünmeyen alt tabakasına da bakılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Toplumları bir arada tutan değerler bütününe önemli sacayaklarından biri olan selamlaşma eylemlerinin toplumsal millî davranışlar hâline gelmesi, yüzyıllar gibi uzun bir sürecin neticesinde gerçekleşir. Kazaklarda halk arasında altmış çeşit selamlaşma türünün olduğu söylenir. Bu gelenek, eski Türklerin konargöçer hayat tarzının da bir parçasıdır. Sadece selam vermek adına düzenlenen görüşme günleri ve Kazaklar arasında köklü bir gelenek olan gelinlerin kayın yurdu ahalisini eğilerek selamlama âdeti, millî değerleri günümüze kadar yaşatarak devam ettirilen eski Türk kültürünün izleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar sözcükler: Kazak, kültür, selam, selamlaşma, Türk.

Geliş Tarihi/ Date Applied: 23.12.2020

Kabul Tarihi/ Date Accepted: 14.02.2021

Makalenin Künyesi: Otyzbay, Z. (2021). “Kazak Kültüründe Selamlaşma”. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 51, 117-134.

DOI: 10.24155/tdk.2021.160

* Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, zotyzbayeva@pau.edu.tr.

ORCID: 0000-0002-3772-7778.

Greeting in Kazakh Culture

Abstract

The proverb “Greeting is ancestor of the word” is famous among Kazakhs. Like every nation, the greeting traditions of the Kazakhs have emerged over the centuries by being kneaded with social and cultural behaviours. The greeting style of each nation shows itself within the framework of respecting national values and wishing good by blending with the inner world of that nation and overlapping with its traditional consciousness. For this reason, each nation gives a different value to the greeting culture and reveals this culture spontaneously. This kind of high culture can only be reached by nations with high spirituality. Many culturologists claim that greeting behaviour is an important cultural phenomenon in individual and social behaviour theories. While some researchers argue that these behaviours are acquired through communication or education, others have emphasized that this culture emerged with the actions performed in daily life and that the invisible substratum of the culture should be looked at not only the visible side, like an iceberg.

Saluting acts, which are one of the important pillars of the set of values that hold societies together, become social national behaviours as a result of a long period of centuries. It is said that there are sixty types of greetings in Kazakhs. This tradition is a part of the nomadic lifestyle of the ancient Turks. The meeting days organized just to say hello and the custom of brides to greet the people of the mother-in-law, which is a long-established tradition among the Kazakhs, are the traces of the old Turkish culture that has been maintained by keeping the national values alive until today.

Keywords: Kazakh, culture, greeting words, greeting behaviours, Turkish.

Giriş

İnsan, sosyal bir varlıktır. Sosyal yaşamın en önemli gereği ise iletişimdir. İletişim kurabilmenin yolu görgü ve nezaket ifadelerinden geçer ve bu ifadelerin başında selamlaşma gelir. Kazak Türklerinde “Söz atası selam” şeklinde söylenen derin bir anlayış vardır. Selam en etkili ve en eski bir iletişim yolu olarak da görülebilir.

Her insan içinde yetiştiği toplumun yazılı olmayan kurallarını doğumundan itibaren öğrenmeye başlar. Bu kurallar her toplumun yaşam biçimi, inanç sistemi ve geleneklerine göre değişir. Bu kurallar arasında insan ilişkilerini sağlamlaştıran görgü ve nezaket kurallarının, ayrı bir yeri vardır. Selamlaşma ve nezaket ifadeleri bir toplumun kültür aynasıdır.

Her milletin selamlaşma tarzı o milletin iç dünyasıyla kaynaşıp ge-

leneksel bilinci ile örtüşerek millî ve manevi değerlere saygı uyandırma ve iyilikler dileme çerçevesinde gerçekleşir. Bu kapsamda milletler veya toplumlar selamlaşma kültürüne kendilerine göre bir değer yüklemişler ve bu kültürlerini ortaya çıkarmışlardır. Bu tür yüksek kültüre ise ancak maneviyatı yüksek olan milletler ulaşabilirler.

1. İletişimsel Kültür ve Kültür Kavramları

Selam temennidir. İyilik, güzellik, dostluk ve muhabbet dileklerinin başlangıcıdır. Birbiriyle barışık olmayan toplumların ortak düşleri, coşkuları ve ortak gelecek kurguları da olmaz. Selam sadece bir söz değil, aynı zamanda bir eylemdir ve bu anlamda da işlevselliği vardır. Selamlaşma eylemi bir milletin kültür düzeyinin göstergesidir. Kültür düzeyi ise yüzyıllar boyunca devam eden bir süreç hâlinde milletlerin toplumsal davranış hâline gelmiştir. Kültür bilimcileri bir milletin iletişime dayalı toplumsal davranışları üzerinde çeşitli tezler ileri sürmüşlerdir. Bu tezlerle ilgili görüşlerden bazıları şunlardır:

“Popüler bilincin ve halkın dilinin bu ilişkisi, dünya dillerinin yapısal şemalarında türlerine göre ayrıştırılabilir. Buradaki kolektif akıl ile sözel yapı arasındaki bağlantı her bir dille ilişkili olarak düşünülebilir.” (Kaksin, 2015: 107).

Dilin yapısı, alt sistemleri, kategorileri ve birimleri belli bir insan topluluğunun ve etnik grubun bilişsel etkinliğinin bir sonucu olarak da düşünülebilir. Dili oluşturan milletlerin bu etkinliklerinin kesin bir plana göre değil, doğal bir biçimde ve belirli bir yönde meydana gelebilmesi için mükemmel olması gerekir. İlk dönemlerde insanlık düşüncesi ve onun “kolektif zihninin” gelişimi belli bir istikamete yönelerek dilleri ortaya çıkarmıştır. Ayrıca dilin kelime hazinesinin bazı parçalarının “gündelik” insan bilinci, diğerlerinin ise “sanal” olan kutsal ve mitolojik bir bilinç olduğu akıld tutulmalıdır (Kaksin, 2015: 111).

Böyle bir kültürün tanımlanması kolay bir iş değildir. Lebedeva’ya göre bunun nedeni manevi kültürün “zorlu ve soyut” olmasıdır. Kültürün “görülemediğini, duyulamadığını, hissedilmediğini veya denenemediğini” anlamak zordur. Ona göre izlenebilecek tek şey insan davranışlarındaki farklılıkların sadece onların kültürleri yardımıyla incelenebilirliğidir (Lebedeva, 1999: 24).

Bazı sosyologlar Lebedeva’nın bu görüşüne katılmamakta ve kültürün en azından bir kısmının görülebilir olması gerektiğini savunmaktadırlar. Örneğin, Salo-Lee’ye göre kültür bir buz dağıyla karşılaştırıldığında, buz dağının sadece bir kısmının görüldüğü gibi, kültürün de sadece bir kısmı görülebilir. Kültürün görünür kısmının ise örneğin insanların ne yedik-

leri, dilleri, giyim tarzları ve davranışlarını aydınlatması gerekir. Lee'ye göre, böyle bir kültürü öğrenmek çok zor değildir. Kültür taşıyıcıları çoğu zaman kültürlerinin bilinmeyen yönlerini sürdürmektedir. Bu göze çarpmayan özellikler arasında, örneğin iletişim tarzı, değerler, normlar ve inançlar bulunur (Salo Lee, 1996: 7).

Vişart ise çalışmasında, kültür için “Dünya hakkında belirli bir yaşam tarzına bağlı olan ve tüm toplumsal ya da sosyal gruplar içindeki deneyim ve sosyal düzenlemeleri düzene sokmak için hizmet eden insanların ortak olan davranışları, değerleri, normları ve davranış kurallarıdır.” demektedir (Vişart, 2009: 11).

Lebedeva, kültürün “ırk, milliyet veya etnik köken, müzik, sanat, yemek, giyim, ritüel, gelenek vb.” anlamlara da gelebileceğini yazmaktadır. Ayrıca, kültür denince Rusların öncelikle “tiyatro, müzik veya davranış tarzları” hakkında düşündüklerini belirtmektedir (Lebedeva, 1999: 23).

Kültür farklı şekillerde anlaşılabilirdiğinden, çalışmamız için önemli olan başka bir teoriye bakmamız da gereklidir. Hollandalı sosyolog G. Hofstede'nin teorisinde kültür kavramı iki farklı açıdan ele alınmaktadır. Kültür dar anlamda aydınlanma, örneğin yetiştirme, sanat ve edebiyatın sonucu olarak tanımlanır. G. Hofstede bu kültüre “kültür 1” demektedir. Kültür “zihinsel programlama” olarak adlandırıldığında yani daha geniş anlamıyla kullanıldığında ise “kültür 2” den söz eder (Hofstede, 1993: 20).

Ayrıca, Hofstede'ye göre, “kültür 2” her zaman kolektiftir. Eskiden veya günümüzde aynı sosyal ortamda yaşayan insanlarda aynı özellikler görülebilir. Bu, kültürün miras alınamayan öğrenilmiş bir fenomen olduğuna dair başka bir kanıttır. Hofstede, zihinsel programlama kaynağının kişinin yaşam deneyimini edindiği sosyal çevre olduğuna inanmaktadır. Bundan “kültür 2”nin sadece zihnin aydınlanmasının işleyişiyle değil, aynı zamanda selamlama, yemek yeme, duygu ifade etme, ilişkiyi sürdürme ve hijyene özen gösterme gibi tüm günlük durumlarla bağlantılı olduğu sonucuna varır (Hofstede, 1993: 21).

Diğer araştırmacılar ise kültürün öğrenilmiş bir fenomen olduğu fikrini benimserler. Örneğin Hall, kültürün iletişim yoluyla öğrenildiğine, Lebedeva ise (Lebedeva, 1999: 29) kültürün “öğretilen bir davranış” olduğuna inanır. Salo-Lee'ye göre ise bu süreç oldukça basittir ve kültürün görünür kısmı hakkında böyle bir kültürün öğrenilmesinin çok zor olmadığını belirtir (Salo-Lee, 1996: 7).

Antropolog Hall, bu konuyu kültür bağlamında insan ve mekân kullanımının incelenmesi olan proksemik ile ilişkilendirir. İlk baskısı 1966'da yapılan *The Hidden Dimension* adlı eserinde Hall, proksemik teorisini ge-

liştirir ve evren hakkındaki insan algılarının, tüm insanların paylaştığı duysal aygıtlardan türetilmesine rağmen, kültür tarafından biçimlendirilerek kalıplaştığını iddia eder. Farklı kültürlerdeki bireyler farklı şekillerde iletişim kurar ve davranırlar. Bazı kültürlerde kelimeler bir iletişim aracı olarak çok önemliken bazı kültürlerde ise sözsüz iletişimin daha önemli olduğu görülür. Bir kişi sözsüz olarak iletişim kurarken çeşitli vücut dilleri kullanır. Bunlar el ve kol hareketleri, iletişim kurduğu kişilere uzaklık ve göz temasıdır. Ayrıca dokunma ve yüz ifadeleri, ses seviyesi, sessizlik ve konuşma uyumu gibi davranışlar kültürden kültüre değişir (Hall, 1990: 3-6).

Hall, iletişimin bir kültür tarzı olduğuna inanır. Hall'a göre, "İletişim olmadan, kültür olmaz." (Hall, 1990: 6). Hall gibi diğer birçok araştırmacı da iletişimin kültür içerisinde çok önemli bir rolü olduğuna inanırlar. Bir kültüre sahip olmak, başkalarıyla iletişim kurmak anlamına gelir ve sadece karşılıklı iletişim sırasında kültür kendini ortaya koyar.

Burada en önemli olan şey gelenek ve göreneklerdir. Lehtonen'in teorisine göre gelenekler ve görenekler insan davranışının en önemli düzenleyicileridir (Lehtonen, 2000: 8). Lebedeva, günlük yaşamda kendimizi gözlemleyerek, davranışlarımızın çoğunun kendi kültürümüzün geleneklerine dayandığını görmezden gelemeyeceğimizi savunan bu teori ile hemfikirdir (Lebedeva, 1999: 41).

I. A. Sternin iletişimsel davranışı tanımlarken; "Belli bir insan grubunun iletişim normları ve geleneklerinin dizgesi ve bunun iki farklı davranış türünü içerdiğini belirtir." (Sternin, 2000: 11). Bunlar, sözel ve sözel olmayan davranışlardır. Bu davranışlar birbirinden önemli ölçüde farklıdır. Bunlardan ilki, sözlü iletişimsel davranışlar olup belli iletişim koşullarında iletişimin organizasyonu konusu ve özellikleri ile ilgili iletişim kurallarıdır. Sternin, sözel olmayan iletişimsel davranışı bir iletişim durumu, fiziksel eylem, konuşmacıların temas noktaları ve konumları, konuşmacıya karşı tutum, sözlü olmayan ifadeler, yüz ifadeleri, jestler ve pozları gösteren bir norm ve gelenekler seti olarak tanımlamaktadır. Sözel ve sözel olmayan iletişimsel davranışların birbirleriyle yakından ilişkili olduğu ve normlar ile geleneklerin hem sözel hem de sözel olmayan iletişimsel davranış için önemli unsurlar olduğu açıktır (Sternin, 2000: 11-12). Daha sonra bu düşüncüyü iki kategoride değerlendirir. Daha önce de bahsettiğimiz gibi farklı iletişimsel davranış adını verdiği bu normları genel kültürel, grupsal, durum ve bireysel normlar üzere dörde ayırır (Sternin, 2000: 6).

Yukarıda belirtilen birinci kategori genel kültürel normlara atıfta bulunsa da elbette, iletişime dayalı durumlarda halklar arasında önemli farklılıkların olduğunu yani halkların iletişime dayalı geleneklerinin önemli ölçüde değişebileceği görülür. Aynı yaştaki kişilerin mesleki, sosyal ve

cinsiyet gruplarında farklılıklar olduğu için aynı kişilerin temsilcilerinin iletişim davranışlarını genelleştirmek de imkânsızdır. Sternin, sözsüz iletişim sırasında el hareketleri, yüz ifadeleri, duruşlar, iletişim mesafesi vb. önemli bir ulusal özgünlüğün gözlemlendiğini belirtir (Sternin, 2000: 14). Bu bizim için çok önemlidir, çünkü bu çalışmada bu tür iletişim ele alınmaktadır.

İletişimsel davranışların konuşma ve görgü kuralları ile yakından ilgili olmasına rağmen bunlardan daha geniş bir kavram olduğunu vurgulamak gerekir. İletişimsel davranış genel olarak iletişime dayalı gerçek durumları açıklarken, konuşma kuralları kibarlık kategorisini yansıtan, standart iletişim ve standart konuşma formülleri ile ilişkilidir. Bu tanımlara göre, bu çalışmada iletişimsel davranışların “görgü kuralları” olarak ifade edildiği anlaşılmaktadır.

Selamlaşma, muhatapların iletişim kurması, karşılıklı anlayışın oluşması, olumlu bir psikolojik ortam doğması ve katılımcıların sosyal rollerine uygun belirli bir tonda iletişimi sürdürmesine yardımcı olur (Dorfman, 2012: 162). Selamlaşmanın toplumu bir arada tutan bir sosyal davranış olması bakımından da yaş, mekân, sosyal durum ve başka birçok olguya göre türleri gelişmiştir.

Kazak halk edebiyatı ve folkloru üzerine yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmacıardan özellikle V.V. Radlov, Ş. Valihanov, G. N. Potanin, A. Divayev, A. Vasilyev, P. Melioranski, M. Avezov Kazak halkı içinde halk edebiyatı ve folkloru üzerine materyaller derleyerek folklor ve halk edebiyatı araştırmalarının temelini atmış ve dünyaya tanıtmıştır. Selamlaşma sözleri ve eylemleri Kazak kültürünün araştırılması, tanıtılması ve incelenmesinde eksik kalan birçok konudan sadece bir tanesidir. Küreselleşme sürecinde kültürel değerlerin erimesiyle birlikte geleneksel selamlaşma ifadeleri ve eylemleri birçok bölgede unutulmaya yüz tutmuştur. Makalede Kazaklarda selamlaşma sözleri ve eylemlerinin geleneksel olarak uygulamaları tanıtılmakta ve iletişimsel kültür bakımından ele alınmaktadır. Bir kültür olgusu olarak Kazaklarda günlük selamlaşma ifadeleri ve eylemlerinin türleri buz dağının görünmeyen derin kısmı gibi ancak halk içinde yaşayarak öğrenilen kültürel davranışlar olduğu ortaya konulmaktadır.

2. Kazaklarda Selamlaşma Sözleri

Kazakların selamlaşması uzun sürer diye bilinmektedir. Dünya milletleri içerisinde en uzun selamlaşma yapanlardan biri de Kazaklar’dır. Kazaklarda resmîyette “selamlaşmak” kelimesinin karşılığında *sälemdesu* kelimesi kullanılsa da halk arasında *amandasu* “hâl-hatır sormak” kelime-

si kullanılmaktadır. Selamlaşırken *Aul işi, mal-jan, jilkı, tüye aman ba?* “Köy-bucak, büyük ve küçükbaş hayvanlar, binek at, deve iyi mi?” *Üy işi, bala -şağa, tuustar, kuda jekjat, kurbi-dostar, körşi-kolan, aksakaldar aman ba?* Ev içi, çoluk- çocuk, akrabalar, dünürler, dost yaren, aksakallar sıhhatli mi, kuvvetli mi? diye tek tek sorulduğu için bu tarz bir selamlaşma yarım saati de bulabilir. Giderken “İstedğin bir şey var mıydı?” diye sorulurken “İstedğim bir şey yok, selamlaşmaya geldim.” derler.

Kazaklar günümüzde selamlaşırken genellikle resmî olarak “*Salamat-sız ba? Sälemetsiz be?*” “Selamette misiniz?” diğer bir deyişle Türkiye Türkçesinde kullanılan “merhaba” kelimesinin yerine kullanılmaktadır. Samimi ortamlarda yakın kişiler *sälem* “selam” sözcüğünü kullanarak selamlaşırlar. Halk arasında günümüzde özellikle erkek kişiler arasında *Assalauma-ğaleyküm* “Esselamü aleyküm” kelimesiyle selam verilip, *Vağaleykümassalam* “Vealeyküm esselam” sözüyle selam alınır.

Eskiden selamlaşırken *Aman-esensiz be?* “Sağlığınız sıhhatiniz yerinde mi?”, *Jaksısızdar ma?* “İyi misiniz?”, *Mal-jan aman ba?* “Büyük ve küçükbaş hayvanlar, evdeki canlar sağ salim mi?” şeklinde sorular yönelttikten sonra karşıdaki kişinin anne babasının, eşinin, çoluk çocuğunun, bütün yakın akrabalarının durumu sorulmuş. Bu yüzden selamlaşma âdeti bir sohbete dönüşerek uzun sürermiş.

Selamlaşma eylemi Kazaklarda genelde selamlaşan kişinin sağ elini karşıdaki kişiye uzatmasıyla başlatılır. Karşıdaki kişi de sağ elini uzatarak selam verenin elini avuçları birleşecek şekilde kavrar. Yaşlı insanlara selam verilirken genelde iki el uzatılır. Bu selamlaşma eylemleri günümüzde özellikle kırsal kesimlerde yoğun olarak uygulanmaktadır. Günümüzde selamlaştıktan sonra karşıdaki kişinin sağlık durumu *Densavlıgınız kalay?* “Sağlığımız nasıl?” şeklinde sorulur.

Kazaklar selamlaştıktan sonra hâl hatır sormak için *Aman-esensizder me?* “Sağlığınız sıhhatiniz yerinde mi?” şeklinde genel olarak “İyi misiniz, her şey yolunda mı?” anlamında ifadeler kullanılmaktadır. Türkler tarafından “esen, isen, ezen, izen” biçimlerinde ve ‘iyi, ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı, sıhhatli, salim’ anlamlarında kullanılan bu sözcüğün kökeni çoğunlukla Farsça ve Orta Farsça *āsān* “rahat, dingin, kolay” sözcüğünden alıntı olduğu ifade edilip Farsça ve Orta Farsça (Pehlevice veya Partça) sözcük olan *āsūdan, āsāy-* “dinlenmek, istirahat etmek” fiilinden türetildiği öne sürülür. Ancak İslamiyeti kabul etmeyen Türk boylarından Hakas ve Altay Türklerinin dillerinde de bu sözcüğün etkin bir şekilde kullanılmakta olması ve IX-X. yüzyılda yazılan *Kalyanamkara ve Papamkara Hikâyesi*’nde geçen *bişer yüz erin barıp, isen tükel kelmiş erti* (Orkun, 1940: 24-2,3) cümlesinde *isen* kelimesi ‘sağ-salim, sağlıklı, iyi’ anlamında kullanılır.

ması ilgi çekicidir.

Bu örneklerden yola çıkarak biz “esen” sözcüğünün öz Türkçe olduğunu düşünmekteyiz. Eski Türkçe “isen” ‘sağ-salim, sağlıklı, iyi’ anlamında kullanılan sözcük ile Farsça kökenli āsān “rahat, dingin, kolay” sözcüğü, zamanla ses ve anlam bakımından birbirini etkileyerek *contamination* “anlam bulaşması” yoluyla ortaya çıkarak zamanla aynılaşmıştır.

3. Kazaklarda Geleneksel Selamlaşma Türleri

Selam verme bir anlamda millî geleneklere duyulan saygıyla ilgilidir. Bu konuda “İnsanların en cimrisi, selamı esirgeyendir.” hadisi de mevcuttur. Selam almak da vermek de hayırlıdır. Kazaklar “Edebi iyi olanın selamı da iyidir.” diyerek selama cevap vermemeyi, edepsizlik, görgüsüzlüğün zirvesi olarak saymışlardır.

Kazaklar selamlaşmalara büyük önem verdiği için yaşı büyük bir kişinin peşinden özel olarak gidip ona selam verme gibi gelenekleri bugün de Kazaklıktaki bozkır medeniyetinin ileri bir örneği olarak çok kıymet vermektedirler. Kazaklarda *Alistan altı jasar bala kelse, alpıstağı kisi kelip sälem beredi* “Uzaktan altı yaşındaki çocuk gelirse, altmış yaşındaki aksakal gelip selam verir.” atasözü de selamlaşmanın ne kadar kıymetli bir gelenek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu konuda diğer milletlerin kültüründe selamlaşma konusundaki böyle bir saygı seviyesiyle karşılaşmak oldukça zordur. Selamlaşma tarzı bir anlamda milletlerin tanınması konusundaki önemli ölçütlerden biridir.

Kazaklar arasında *Är eldin saltı baska, iti ala kaska* “Her milletin geleneği farklı, köpeği ala benekli” denilen bir atasözü mevcuttur. Bu söz her milletin kendine has geleneği olmakla birlikte bunların her millette farklılık gösterdiğini anlatır. Selamlaşma her toplum için görgülü, saygılı ve medeni insan olmanın göstergesidir. Kazaklarda *Ülkenge kurmet, kişige izet* “Büyüğe hürmet, küçüğe izzet” gibi atasözlerine sıkça rastlanır. Selamlaşma davranışı kendi başına ayrı bir kültürdür. İnsanın selamlaşması esnasında kendine hâkim olmasının ve kullandığı kelimelerin önemi büyüktür. Büyüklere saygı duyma, küçüklere örnek olma toplum içinde ayrı bir sosyal okuldur. Selamlaşma annenin ak sütü ve milletin geleneksel kaideleriyle insanın kanına sinen haysiyetlerin en başında gelir.

3.1. Günlük Hayattaki Selamlaşma Türleri

Kazaklarda günlük hayatta selamlaşmanın birçok türü vardır. Bu selamlaşma türlerinin insanın ruhsal durumuna ve moraline bağlı olduğu görülmektedir. Halk ağzında Kazaklarda *sälemdesudiñ alpıs amalı* “selamlaşmanın altmış eylemi” olduğu söylenir. Anar Töleuhankızı, Karaşas Tok-

sanbay bu altmış selamlaşma eylemini, isteyerek gönülden selamlaşma eylemleri ve hoş görülme yen selamlaşma eylemleri olarak ikiye ayırmıştır (Töleuhankızı, Toksanbay, 2014: 1).

İsteyerek gönülden selamlaşma eylemlerinden otuz kadarı aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Riyasız, ıkılastana amandasu* “Riyasız, ihlas ile selamlaşma”,
Elpildey kurak kuşıp amandasu “Koşarak sokularak selamlaşma”,
Kol koldap kurmettep amandasu “İki elini uzatarak hürmet göstererek selamlaşma”,
Tös kağıstırıp amandasu “Göğüsleri vuruşturarak selamlaşma”,
Arkadan kağıp ayalay amandasu “Sırtından hafifçe vurarak, şefkatle selamlaşma”,
İyilip izetpen amandasu “Eğilerek izzet göstererek selamlaşma”,
Uyala, imene amandasu “Utanarak sıkılarak selamlaşma”,
Sağımp közge jas ala amandasu “Özlem içinde gözleri dolarak selamlaşma”,
Kolın jürek tusına koyıp, basın iyip amandasu “Elini kalbine koyup başını eğerek selamlaşma”,
Kolın süyip täu etip amandasu “Elini öperek, eli yukarı kaldırarak selamlaşma”,
Bas kiyimin şeşip, kadirlep amandasu “Şapkasını çıkararak hürmet göstererek selamlaşma”,
Jadırap jaydarı amandasu “Sevinerek sıcakkanlı selamlaşma”,
Jüzin jultıp, külimdey amandasu “Gülümseyerek selamlaşma”,
İşi-bauırğa kirip, eljirey amandasu “Şükranla bağrına sokularak selamlaşma”,
Ayalap, abıroyın askaktata amandasu “Hürmet göstererek itibarını yükselterek selamlaşma”,
Tuustık räuiştegi amandasu “Akrabalık bağıyla selamlaşma”,
Arka-jarka ağedil amandasu “Şaşkın bir şekilde selamlaşma”,
İş tartıp böle-jara amandasu “İçini çekip heyecanla selamlaşma”,
Süyispenşilikpen, jaksı körıp amandasu “Aşk, sevgi ile selamlaşma”,
Tolkıp tebirene amandasu “Duygulanarak, endişelenerek selamlaşma”,
İyilip, tize bügip amandasu “Eğilerek, dizini bükerek selamlaşmak”,
Arnau öleñmen amandasu “Şarkı atfederek selamlamak”,
Şarşı topka tağzım etip amandasu “Kalabalık grubu tazim ederek selamlamak”,

- Tabaldırıkka täjim etip amandasu* “Eşikte eğilerek selam vermek”,
Baysaldı, bayıptı, abız amandasu “Sakin, acele etmeden selamlaşmak”,
Erkelep, nazlanıp amandasu “Nazlanıp selamlaşmak”,
Alıstağıni izdep barıp amandasu “Uzakta olanı araştırarak, peşine düşerek selamlaşmak”,
Kol alısıp amandasu “El sıkışarak selamlaşmak”,
Kadirlegen kisiniñ jolın tosıp turıp amandasu “Saygı duyduğu kişiyi yoldan karşılayarak selamlamak”,
Alıstağı adamğa kol bulğap amandasu “Uzaktaki kişiye elini sallayarak selamlaşmak” şeklinde devam etmektedir.
Hoş görülmeleyen selamlaşma eylemleri ise aşağıdaki gibi sıralanmıştır:
Talğap-tañdap amandasu “Seçerek, ayrımcılık yaparak selamlaşmak”,
Amalsız amandasu “Mecburen selamlaşmak”,
Menmensi, közge ilmey amandasu “Bencillik yaparak, göz ucuyla selamlaşmak”,
Jağımpazdanıp, jalbalaktap amandasu “Yalakalık yaparak, yağ çekeerek selamlaşmak”,
Katu kabak, tüksiyip amandasu “Kaşını çatarak sert yüzle selamlaşmak”,
Ernin äzer jıbrılatıp, sızdanıp amandasu “Dudaklarını zar zor kıpırdatarak, sızlanarak selamlaşmak”,
Ün-tünsiz bas şulğıp, işaratpen amandasu, “Sessizce başını sallayarak, başıyla işaret ederek selamlaşmak”,
Sınap, minep, ön boyıñdı közimen tintip amandasu “Gözüyle başından ayağına kadar inceleyerek selamlaşmak”,
Apıl-ğupıl asığıs amandasu “Acele içinde selamlaşmak”,
Kolının uşın ğana berip, kirpiyazdana amandasu “Elinin ucunu vereerek kibirlenerek selamlaşmak”,
Kuntsız- kulıksız amandasu “Anlamsız, amaçsız selamlaşmak”,
Bakay-esep, sayasatpen amandasu “Çıkar amaçlı, siyasi güdü ile selamlaşmak”,
Ayap, esirkep, müsirkep amandasu “Acıyarak selamlaşmak”,
Toyattanıp, toğışarlana amandasu “Doymuş, tembellikle selamlaşmak”,
Ozin zor sanap, basına amandasu “Kibirlenerek, karşıdakini ezerek selamlaşmak”;
Nemkuraylı amandasu “Sorumsuzca selamlaşmak”,
Kelemejdey külip, keñkildep amandasu “Alay ederek selamlaşmak”,

Közin kısıp, jimiski amandasu “Gözünü kısarak kötü niyetle selamlaşmak”,
Teris karağ turıp amandasu “Ters dönerek selamlaşmak”,
Aldap-sulay salğan amandasu “Kandırarak selamlaşmak”,
Jasıtıp, sağın sındıra amandasu “Baskı yaparak, kalbini kırarak selamlaşmak”,
Kiturkı amandasu “Uyanıklık yaparak selamlaşmak”,
Tasırañdap amandasu “Yüzsüzlük yaparak selamlaşmak”,
Erketotaylanıp, şoljañdap amandasu “Şımarıklanıp selamlaşmak”,
Kaşkaktap, sırğaktap amandasu “Uzak durarak selamlaşmak”,
Şöpildetip, süyisip amandasu “Vıcık vıcık öpüşerek selamlaşmak”,
Tabaldırıktan attamay tasadan amandasu “Eşikte içeri girmeden dışarıdan selamlaşmak”,
Ayaksız kalıp koyatın amandasu “Sonu getirilemeyen selamlaşma”,
Iñıranıp şalkaya amandasu “Kibirlenerek gerilerek selamlaşmak”,
Şarşı toptan böle-jara kele jekelep amandasu “Kalabalık gruptan ayrı şahsen selamlaşmak” (Töleuhankızı, Toksanbay, 2014: 3).

Kazaklar arasında *Pälenşe aksakalğa sälem bermegeli köp boldı* “Falanca aksakala selam vermeyeli çok oldu.” diyerek kendisini özel olarak arayarak gidip selam vermenin anlamı büyüktür. Bu şekilde insana değer verip, gidip selam verme davranışı o kişinin değerini itibarını yükseltir. Günümüzde ise durum biraz değişmektedir. Önceki dönemlerde biri diğerine doğru dürüst selam vermediği zaman yaşlı büyükler “Hey çocuk! Neden doğru düzgün selam vermiyorsun, büyükleri gördüğünde iki elini uzatarak selamlaş, annen baban öğretmedi mi bunları?” diye uyardıkları söylenmektedir.

Kazak kültürünün temel beşiği köydür. Köylerde yazılıp çizilmeyen, ancak eksiksiz uygulanan yasalar vardır. Köy dışından gelen biri köye geldiğinde ilk yapacağı iş *Bul auldıñ ak sakalı kim?* “Bu köyün büyüğü kimdir?” diyerek sorup, köyün büyüğüne selam vermektir. Bu yazılı olmayan bir kuraldır. Günümüzde de insanlar kendisinin anne babasını tanıyan herkese selam vermektedirler. Selamlaşma insanlar arasında çok önemli bir şarttır. Bir insan bir topluluğa girdiğinde selam vermeyi unutarak öylece hareket etse, büyük bir hata yapmış gibi kendisini suçlu hissedip çekingen davranır. Eskiden köye gelen bir kişi sadece evine gelip, kimseye selam vermeden geri dönse, onun hakkında “Selam vermeden mi gitti?” diye rencide olurlardı. Bu kurallar zaman içerisinde böyle kalıplaşan geleneklerdir. Evinde aksakalı, yaşlı büyüğü olan aile her zaman misafire hazır bulunurlardı. Aksakalı olan eve her an selam vermek için misafir gelebilirdi.

Kazaklarda *Avrudıñ şipası saudıñ sälemi* “Hastalığın devası, sağlığının selamıdır.” denilen başka bir atasözü mevcuttur. Hasta ziyaretine gitmek de selamlaşmaktır. Gelen kişi karşısındakinin sağlık sıhhatini bilmek için gelir. Yatağa bağlanmış birine selam verip, hâl hatır sorunca hastanın morali yükselir, hastalığını unuttur. Gençler yaşlılara selam verince, yaşlı büyükler *Allanıñ nuri jausın* “Allah’ın nuru senin üzerine yağsın” diye iyi dileklerde bulunurlar. Bütün iyiliklerin başı selamdır. Millet olarak bir arada yaşamamanın tek yolu selamlaşmaktan geçer. Selamlaşma insanları yakınlaştırır. Selamlaşma insanları bir arada tutar. Hatta bir toplumdaki her türlü musibet selamlaşmamaktan kaynaklanır.

Yukarıda bahsedilen günlük selamlaşma türleri haricinde Kazaklarda örf-adet kapsamında yapılan *kelin sälemi* “gelin selamı” ve doğanın yeniden dirilişi ile inançları kapsamında baharın ikinci haftasında yapılan *körisu* “görüşme selamı” ve Nevruz kutlaması selamı da günümüzde yaşatılmaktadır.

3.2. Gelin Selamı

Kazaklarda gelin selamı, gelinin ailedeki hizmeti ve edebinin belirtisi olarak kayınpederi ve kaynanası başta olmak üzere kocasının sülalesine olan saygısının belirtisidir. Gelin selamı, gelinin kocasının ailesine getirildiği gün gelinin yüz açma merasimi olan *betaşar* “duvak açma” geleneğiyle başlar. Duvak açma merasimine *betaşar* adlı halk şarkısını söyleyen ozanlar davet edilir. Bu ozanlar şarkılarında gelinin güzelliğini, kişiliğini, edebini benzetmelerle güzel tasvir ederler ve her bir kupleden sonra kocasının sülalesinden en başta büyük kayınpederi ve büyük kaynanasına daha sonra kayınpederine ve kaynanasına, varsa kayın ağabeyine ve kocasının diğer akrabalarına bir bir eğilerek selam verir.

Duvak açma merasiminden itibaren gelin, kocasının ailesinden olan tüm büyüklere karşılaştığında eğilerek selam verir. Gelin örf ve âdete göre eğilerek veya dizini bükerek selam vermelidir. Selam verdiği kişi ise geline *Bakıttı bol kızım* “Bahtın açık olsun kızım.”, *Köp jasa* “Çok yaşa.” gibi sözlerle karşılık verir. Yaşlı büyükler taze gelinin alnından koklayarak mutluluk ve bereket diler. Geleneğe göre gelin sadece hamileyken geçici olarak eğilip selamlamaktan muaf tutulur, kocası vefat eden gelin ise eğilip selamlamaktan tamamen muaf olur. Günümüzde gelinlerin kocasının ailesinden büyüklerini eğilip selamlama geleneği Kazakistan’ın bazı bölgelelerinde, özellikle kuzey bölgelerinde unutulmuştur.

Tarihçi, etnograf ve halk bilimci Jambıl Artıkbayev’e göre gelinlerin eğilip selamlaması sadece Türk halklarına değil, aynı zamanda Avrupa halklarına da özgü bir gelenektir. İngiltere kraliyet mensubu ailelerde gelin-

ler günümüzde bile tıpkı Kazak gelinleri gibi eğilip selam vermektedir. Artıkbayev'e göre bu gelenek MÖ 2-3 bin yıl önce başlamıştır. Bu geleneğin anlamı genel olarak büyüklere saygıyı ifade etmektedir. Gelin başka aileye geldiğinde kocasının ailesinde belirli bir yeri olur. Eğilerek selam verme aracılığıyla karşılıklı saygıyı korur. Eskiden eğilerek veya dizini bükerek selam vermeyen gelinlere yaşlı nineler tarafından “dizin kırılısın” şeklinde beddua bile edildiği belirtilmektedir. Artıkbayev'e göre günümüzde gelinin eğilerek selam vermesi geleneği Kazakistan'ın batısındaki Mañğıstav ve güneydeki Türkistan vilayeti bölgesinde yoğun olarak yaşanmaktadır.

Bu örf-âdetin genel olarak amacı aynı olmasına rağmen bölgeden bölgeye uygulamalarda farklılıklar olabilmektedir. Batı bölgelerinde genel olarak eğilip selam verme kuralları katı bir şekilde talep edilmemektedir. Batıya gelin gelenler duvak açma merasiminde kocasının anne tarafından akrabalarına, eltilerine ve görümcelerine eğilerek toptan selam verir. Güneyde ise birçok örf âdet katı bir şekilde uygulanır. Bu yüzden bu bölgede eğilerek selam verme geleneği kesinlikle uygulanmaktadır. Kuzey bölgelerinde ise selam verme ve gelinin başına başörtü takması neredeyse hiç uygulanmıyor denilebilir. Doğu bölgelerinde ise selam verme şeklinde değil, kızın başına beyaz başörtüsü takılıp çoğunlukla ateşe yağ dökerek yapılan bir ritüel uygulanır.

Artıkbayev aslında Kazak geleneklerinin çoğunluğunun ortak olduğu ve ortak kurallarının olduğunu söyler. Onun belirttiğine göre Mañğıstav bölgesinde gelinler eğilerek selam verirken ve başörtüsü takarken aynı zamanda millî desenli kıyafetler giymeyi de tercih ederler. Ayrıca yeni gelen gelin sabahleyin erken kalkıp, kayınpederi ve kaynanasına sofraya açıp, günlük selamını verip, sofraya başında onları karşılaması gerekmektedir. Güney bölgelerinde ise selam verme geleneği tazim etme geleneğine benzer. Eğilerek selam verme eylemi güney bölgelerinde tazim şeklinde yapılır. Tazim, eskiden beri erkeklerden yaşlı büyük ve rütbesi yüksek kişilere yapılmaktadır. Tazim yapılırken iki el göğse konularak kollar bükülür. Daha önce damatlar kızı evlerine götürürken kızın sülalesine tazim yaparlarmış.

3.3. Körisüv “Görüşme” ve Nevruz Selamlaşmaları

Araştırmacı etnolog Ergali Serik'e göre Kazaklarda 14 Mart'ta başlayan ve “körisüv” veya “amal” şeklinde adlandırılan geleneksel görüşmeler ve buluşma günleri aslında baharın habercisi olarak Nevruz bayramının başlangıcı olarak da kutlanır.

14 Mart'ta ahali erken kalkıp köyün, mahallenin büyüklerine, aksakallarına selam verir. Komşuların ilk yapacağı iş selam vermektir. 14 Mart'ta başlanan 21 Mart Nevruz kutlamalarının başlangıcı olan bu görüşme gün-

lerinde küslerin, dargınların barışması veya çetin kış hava şartlarından dolayı uzun süre görüşemeyen akrabaların buluşup bir araya geldiği, ilişkileri tazeledikleri günlerdir. Görüşmelerin en önemli ritüeli, selamlaşma ve selam sözleridir. Selam verildikten sonra birbirine “Yaşın kutlu olsun, yaşına yaş eklenip ömrün uzun olsun.” şeklinde iyi dilekler söylenir.

Geniş bozkırlarda konargöçer hayat tarzı benimsemiş olan Kazaklar altı aylık çetin kışı sağ salim geçirdikten sonra baharın ilk ılık günlerinde akrabalarına selamlaşmak ve hâl hatır sormak için giderler. Daha sonra ilkbaharın, doğanın yeniden dirilişi ve yeni yılın başlangıcı olarak sayılan Nevruz bayramı kutlamalarına hep birlikte hazırlıklar yapılır. Nevruz bayramında küsler ve dargınlar barışıp bayramda akrabalar ile komşular hep birlikte Nevruz yemeği pişirir ve çeşitli millî oyun ve yarışmalara katılırlar.

Sonuç

Toplumları bir arada tutan en önemli değerlerden biri selam verme ve selam alma eylemidir. Kazaklarda selamlaşma eylemi, Kazakların iç dünyasıyla kaynaşmış ve geleneksel bilinç ile iç içe geçmiştir. Selamlaşmalar millî haysiyetlere saygı duyma ve iyilikler dilemeye yöneliktir. Eski Türklerin konargöçer hayat tarzının bir parçası olan selamlaşma eylemi ve görüşme günlerinde gelinlerin eğilerek selam vermeleri bu millî değerlerin günümüze kadar yaşatıldığını gösteren yüksek eski Türk kültürünün izlerindedir.

Yabancı araştırmacılardan Sternin’e göre iletişime dayalı olarak gerçekleşen bu davranış şekli belli bir insan grubunun iletişim normları ve gelenekler dizgesi içerisinde, toplumun kültür seviyesini de yansıtmaktadır. Kaksin’in de belirttiği gibi kolektif zihnin gelişimi belli bir istikamette ilerleyerek gündelik hayatta insan bilincinden toplum bilincine yansır. Bu yansımaları Kazakların bugünkü selamlaşma türlerinden biri olan gelin selamlaması sırasında toplumu bir arada tutan bütün bir gelenek biçiminde görebilmekteyiz. Lebedeva’ya göre bir toplumun kültürünü belirlemek kolay değildir ve bu kültürü, toplumsal ve geleneksel kolektif eylem ve davranışlarda izlemek gereklidir. Salo-Lee, kültürü bir buz dağına benzetir ve görünen tarafından çok görünmeyen gizli yönlerine esasen dikkat etmek gerektiğini söyler. Kazak kültüründeki selamlaşma geleneklerinde ve özellikle de gelinin eğilerek selamlama yapma eylemi sırasında bu millî ve manevi değerleri görmek mümkündür. Hofstede ise kolektif davranışlardan ortaya çıkan bu kültürün Kazakların selamlaşma gelenekleri içerisinde aynı sosyal ortamları paylaşan insanlar için aynı şekilde kalıplaştığını ve toplumsal kodların kaynağının sosyal çevre olduğunu göstermektedir. Antropolog Hall’un da belirttiği gibi kültür iletişim yoluyla öğrenildiği için kültürün iletişime dayalı olduğu açıktır.

Kazaklar arasında “söz atası selam, yani selam sözün atasıdır” denildiği için insanlar arasındaki en güçlü iletişim selamlaşma ile başlar. Bu yüzden selamlaşma sözleri ile bu davranışlar millî ve manevi değerlerle gelenek ve göreneklere yansyarak günümüzde de yaşatılmaktadır.

Kaynakça

- Arğınbayev, H. (2005). *Kazaktın Otbasılık Dastürleri*. Kaynar. Almatı.
- Atalay, B. (2006). *Divanü Lügati't-Türk*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Dorfman, İ. İ. (2012). “O funktsiyah reçevoگو etiketa (na materyale privetstviya / proşaniya v reçi mladşih şkol'nikov” (About the Functions of Speech Etiquette (on the material of greetings /farewells in speech of junior schoolchildren)”, *Yaroslavskiy pedagogiçeski vestnik*, N3, Tom I, Gumanitarniye nauki.
- Hall, E. T. (1990). *The Hiden Dimension*. Doubleday: Anchor Books Editions.
- Hofstede G. (1993). “Cultural Constraints in Management Theories”. *The Academy of Management Perspectives*, 7 (1).
- İshakov, A. (Red.) (2009-2011). *Kazak Tilinin Adebî Sözdigi*. I-XV. Tom, Almatı: Kazak Ensiklopediyası Baspası.
- Kaksin, A. D. (2015). “Traditsiyonniye Mirovozzreniye i yego otrajeniye v yazıke: K voprosu o problematike etnolingvistiki (na materiyale tuvinskogo, hakasskogo i hantiyskogo yazıkov)”. *Noviye İssledovaniya Tuvi*, 2, Kızıl.
- Lebedeva, H. M. (1999). *Vvedeniye v etniçeskuyu i kross-kulturnuyu psihologiyu*. İzdatelski dom Klyuç.
- Lehtonen, M. (2000). *The Cultural Analysis of Texts*. 1st edition, London: Sage Publications Ltd.
- Orkun, H. N. (1940). *Prens Kalyanamkara ve Papamkara Hikâyesinin Uygurcası*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Salo-Lee, L. (1996). “Ei-kielellinen viestintä. Teoksessa Salo-Lee, L., Malm-berg, R. & Halinoja, R. (toim.)”. *Me ja muut: kulttuurienvälinen viestintä. Yle-opetuspalvelut*. Helsinki, 58-71.
- Sternin, I. A. (2000). *Russian and Finnish Communicative Behavior*. Voronezh: Publishing House of VSTU.
- Töleuhankızı, A. ve Toksanbay K. (2014). “Salem Sözdin Anası”. *Egemen Kazakstan*, Astana.
- Vişart Lea. (2009). *Privetstviya i obraşeniya v aspekte izuçeniya russkogo kommunikativnogo povedeniya (na materiyale sotsiologiçeskogo oprosa)*. Diplomnaya rabota, Otdeleniye yazıkovedeniya, kafedra russkogo yazıka i kul'turı, Universitet g. Yuvyaskyulya (Jyvaskylan).

Genel Ağ (İnternet) Kaynakları

- Artıkbayev Jambıl, <https://tengrinews.kz/story/salem-salu-dastur-ar-onrde-kalay-saktalga-352984/> erişim tarihi: 10.11.2020.
- Ergali Serik, <https://abai.kz/post/18864> erişim tarihi: 10.11.2020.

Extended Summary

The proverb “Greeting is ancestor of the word” is famous among the Kazakhs. Like every nation, the greeting traditions of the Kazakhs have emerged over the centuries by being kneaded with social and cultural behaviours. The greeting style of each nation shows itself within the framework of respecting national values and wishing good by blending with the inner world of that nation and overlapping with its traditional consciousness. For this reason, each nation gives a different value to the greeting culture and reveals this culture spontaneously. This kind of high culture can only be reached by nations with high spirituality. Many culturologists claim that greeting behaviour is an important cultural phenomenon in individual and social behaviour theories. While some researchers argue that these behaviours are acquired through communication or education, others have emphasized that this culture emerged with the actions performed in daily life and that the invisible substratum of the culture should be looked at not only the visible side, like an iceberg.

Greeting acts, which are one of the important pillars of the set of values that hold societies together, become social and national behaviours as a result of a long period of time. It is said that there are sixty types of greetings in Kazakhs. This tradition is a part of the nomadic lifestyle of the ancient Turks. The meeting days organized just to say hello and the custom of brides to greet the people of the mother-in-law, which is a long-established tradition among the Kazakhs, are the traces of the old Turkish culture that has been maintained by keeping the national values alive until today.

A lot of research has been done by local and foreign researchers on Kazakh folk literature and folklore. Among these researchers, especially W. Radloff, Sh. Valihanov, G. N. Potanin, A. Divayev, A. Vasilyev, P. Melioranski, M. Avezov compiled materials on folk literature and folklore among Kazakh people and laid the foundations of folklore and folk literature studies and introduced them to the world. Greetings and deeds are just one of many issues that are lacking in the study, promotion and study of Kazakh culture. With the melting of cultural values in the globalization process, traditional greetings and actions have sunk into oblivion in many regions. The article introduces traditional practices of greeting words and actions in Kazakhs and discusses them in terms of communicative culture. As a cultural phenomenon, the types of daily greetings and actions of Kazakhs are revealed to be cultural behaviours that are learned by living in public, such as the invisible deep part of the iceberg.

Among foreign researchers, according to Sternin, this behaviour based on communication reflects the cultural level of the society within the communication norms and traditions of a certain group of people. As Kaksin stated, the development of the collective mind proceeds in a certain direction and reflects from the human consciousness to the consciousness of society in daily life. We can see these reflections in the form of a whole tradition that holds the society together during the bride greeting, which is one of the today’s greetings of the Kazakhs. According to Lebedeva, it is not easy to determine the culture of a society and it is necessary

to follow this culture in social and traditional collective actions and behaviours. Salo-Lee likens culture to an iceberg and says it is essential to pay attention to hidden aspects that are more invisible than seen. It is possible to see these national and spiritual values in the greeting traditions in Kazakh culture and especially during the bowing of the bride. On the other hand, the theory of Hofstede shows that this culture, which emerged from collective behaviours, is stereotyped in the same way for people who share the same social environments within the greeting traditions of the Kazakhs and that the source of social codes is the social environment. Visart, on the other hand, states in his study that culture is the common behaviours, values, norms and rules of behaviour of people who are connected to a certain lifestyle related to the world and serve to regulate the experience and social arrangements in all social or social groups. In this case, it is clear that the common behaviour of the Kazakhs while greeting them in daily life and on certain special days reflects their national values and world view.

According to Dorfman, greeting helps the interlocutors to communicate, to establish mutual understanding, to create a positive psychological environment and to maintain a certain tone of communication in accordance with the social roles of the participants. Since greeting is a social behaviour that holds society together, its types have developed according to age, place, social status and many other phenomena. According to Lehtonen, traditions and customs are the most important regulators of human behaviour. It should be emphasized that although communicative behaviour is closely related to speech and etiquette, it is a broader concept. While communicative behaviour generally describes real situations based on communication, speaking rules are related to standard communication and standard speech formulas reflecting the category of politeness. According to these definitions, it is understood that communicative behaviours are expressed as “etiquette” in this study. Hall claims that although human perceptions of the universe are derived from sensory devices shared by all humans, they are moulded by culture. Individuals in different cultures communicate and behave in different ways. According to Hall, while words are very important as a communication tool in some cultures, nonverbal communication is more important in some cultures.

We see that the most important thing for Kazakhs to start the salutation, which is the first step of communication in daily life, verbally or non-verbally, with the action of reaching out one hand or both hands, and the brides bowing forward and bowing is the form of the movement. It is seen that these movement styles and behaviours have become a way of life by reflecting the social, national and spiritual values and world view of the Kazakhs in the traditions.